

ORASAM

HAFTALIK BÜLTENİ

01/05/2018 - 07/05/2018 / Sayı: 13

CUMHURBAŞKANI ERDOĞAN'IN ÖZBEKİSTAN ZİYARETİNİN YANKILARI

Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın 29 Nisan – 1 Mayıs 2018 tarihinde iki yüzden fazla devlet ve özel işletme temsilcisinin yer aldığı geniş bir heyetle, "kaybedilen olanakları" tekrar canlandırma hedefiyle gerçekleştirdiği Özbekistan ziyaretinin iki ülke arasındaki yakınlaşmayı ve yatırımları artırması bekleniyor. Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın ziyaretine Özbekistan medyası geniş yer ayırdı. Ziyaretin ilk gününden itibaren Özbekistan'ın önde gelen gazeteleri ziyareti manşetten verdi ve haber sitelerinde de konu hakkında bilgi ve yorumlar paylaştı.

Halk Sözü gazetesi, tarihi olarak nitelediği ziyaret hakkında bilgi verirken, Türkiye'nin Özbekistan'ın bağımsızlığını ilk tanıyan ülke olduğunu anımsatarak, iki halkın yüzyıllara dayanan ortak değerlere sahip olduğunu vurguladı.

Özbekistan Haber Ajansı "ÖZA" ise, "Özbekistan-Türkiye: Karşılıklı Güven ve Dostluğa Dayalı İş Birliği Hızla Gelişiyor", "İki Kardeş Ülke İş Birliğini Üst Düzeye Çıkaran Belgeler İmzaladı", "Karşılıklı Ticaret Hacmi Arttı" başlıklarıyla Erdoğan'ın ülkedeki temaslarına geniş yer verdiği haberler yayımladı. Çeşitli haber kaynaklarında genel olarak iki ülke arasındaki köklü dostluk ilişkilerine, ortak tarih ve kültür varlığına sahip olduğu hatırlatılırken, ekonomik anlaşmaların boyutunun büyüklüğü de vurgulandı. Ayrıca Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın konuşması sırasında Özbek şairi Erkin Vahidov'un "Özbeğim" şiirini okumasına da değinilerek, iki ülke arasındaki temasların sıcaklığı ve ilişkilerin içtenliği okurlarla paylaşıldı.

Mirziyoyev'in açıkladığı, Türk Dünyasında ilişkilerin derinleşmesine güçlü katkı sağlayacak, Özbekistan'ın Türk

Dili Konuşan Ülkeler İşbirliği Konseyi'ne (Türk Konseyi, Türk Keneşi) katılma kararı, Türk Konseyi Genel Sekreteri Büyükelçi Ramil Hasanov, tarafından memnuniyetle karşılandı ve aynı gün içinde bir kutlama mesajı yayımlandı. Mesajda Genel Sekreter Hasanov: "Cumhurbaşkanı Sayın Şevket Mirziyoyev'in önderliğinde önemli dış politika atılımlarına imza atan Özbekistan'ın Türk Konseyi'ne katılması şüphesiz ki Konsey'in çalışmalarına büyük bir güç ve zenginlik katacaktır" dedi. Genel Sekreter Hasanov "Türk Konseyi'nin İstanbul'da kaim ofisinde dalgalanan üye ülke bayrakları arasında Özbekistan bayrağını görmeyi sabırsızlıkla" belediklerini ve "bu yıl Bişkek'te düzenlenecek olan Devlet Başkanları Zirve Toplantısında kendilerini ağırlamaktan onur" duyacaklarını ekledi.

Türk dili konuşan ülkeler arasında siyaset, ekonomi, eğitim, turizm ve spor gibi pek çok alanda iş birliğinin derinleştirilmesi amacıyla 2009 yılında kurulan Türk Konseyi'ne Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan ve Türkiye üye. Tarihi, kültürel birikimi, 32 milyonluk nüfusu, zengin kaynakları ve Orta Asya'daki Türk cumhuriyetleriyle komşu olmasının sunduğu potansiyelle Özbekistan'ın Birliğe katılmasının Birlik çalışmalarına büyük güç vermesi bekleniyor.

Cumhurbaşkanı Mirziyoyev'in "Sadece birleşmek zorundayız" sözlerinin Özbekistan-Türkiye İş Forumu'nda dakikalarca alkışlanması iki ülke arasındaki ilişkilerin hızla

geliştirilmesine duyulan özlemi gösteriyor. Bu iş birliği arzusunun Türk Konseyi çalışmalarına da güçlü katkı sağlaması bekleniyor.

İki cumhurbaşkanı arasında yapılan görüşme ve gerçekleştirilen iş forumunda 3 milyar dolarlık 50'den fazla yatırım ve ortak projenin hayata geçirilmesi de medyada geniş yer buldu. Bu anlaşmalar inşaat, tekstil, gıda, depolama, işleme, paketleme, askeri ve benzeri konuları kapsıyor. Özbekistan'da yapılan değerlendirmelerde Özbekistan'ın Türk vatandaşlarına vize muafiyeti sağlaması ve iki ülkenin havayolu şirketlerinin İstanbul-Semerkant hava seferlerini başlatmasının iş birliklerinin hayata geçirilmesini hızlandıracağı belirtiliyor.

Özbekistan ve Türkiye arasında imzalanan diğer önemli anlaşmalar arasında Yüksek Düzeyli Stratejik İşbirliği Konseyi'nin kurulması; misafir işçiler ve ailelerinin haklarının korunması; Türkiye'nin Özbekistan'da kuracağı İmam El-Buhari ve İmam Maturidi araştırma enstitüleri; suç, terör, radikal dini faaliyetler ve yasadışı göç ile mücadelede birlikte hareket etme; ortak askeri tatbikat yapma ve Türkiye'nin Özbekistan'ın üç bölgesindeki altın rezervlerinin araştırılması amacıyla yürütülecek jeolojik keşif çalışmalarına ayıracağı 5 milyon dolarlık yatırım yer alıyor.

Ayrıca Türk İş Merkezi'nin inşa edilmesi, Ziraat Bankası ofisi ve iş merkezinin inşası hakkında da mutabakat

anlaşmaları imzalandı. Özbekistan İnovasyon ve Turizm Geliştirme Müdürü Alisher Tilyaev'in Gazete.uz'a verdiği bilgiye göre, Çalık Holding toplam 400 milyon dolarlık bir yatırımla Taşkent'te Türk İş Merkezi, oteller, Ziraat Bankası ofis binası, alışveriş ve eğlence merkezi inşa edecek. Taşkent'in merkezinde yer alan inşaat arazisinin büyüklüğü yaklaşık 2,5 hektar olacak.

İki cumhurbaşkanı yaptıkları açıklamalarda Türkiye'den gidecek yatırımcıların kaygı ve beklentilerine de yanıt verdiler. Türkiye Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu (DEİK) Türkiye-Özbekistan İş Konseyi Başkanı İzzet Ekmekçi, resmi ziyaret öncesinde AA muhabirine yaptığı değerlendirmede "Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan'ın Özbekistan'a yapacağı bu önemli ziyaretin özellikle bölgede yatırım yapmayı hedefleyen iş insanlarımıza güven ortamı oluşturulması ve verilecek destekler konusunda ciddi bir katkı sağlayacağını düşünüyoruz." ifadesini kullanmış ve şu açıklamada bulunmuştu: "Özbekistan için öncelik teşkil eden birçok alt yapı projesi için yeni ihaleler gerçekleştirilecek. Türk yatırımcılarımız için su, kanalizasyon, baraj inşaatı, enerji ve tekstil yatırımları ile sebze, meyve stoklama, soğuk hava depoları ve entegre et tesisi projelerini yeni fırsatlar olarak sıralayabiliriz. Türk iş dünyası olarak Özbekistan'da uzun yıllardır süren sessizliğin ardından ülkede alınan yatırım kararlarının ciddiyetine inanıyoruz." Ekmekçi, Çin ve Güney Kore gibi ülkelerin düşük faizli kredi sağlamalarından dolayı Özbekistan pazarında söz sahibi olduğuna dikkat çekerek, "Özbekistan'da yatırım yapacak iş insanlarının karşılaşacakları en büyük sorunun finans problemi" olduğuna ve Türk Eximbank'ın iş insanlarımıza daha çok kredi vermesi halinde özellikle Türk müteahhitlerin iş alma potansiyelinin artacağına işaret etmişti.

İki ülke arasında gerçekleştirilen ikili görüşmeler sırasında kredi sorununun çözümü için Türk Eximbank ile Özbekistan Milli Bankası arasında 250 milyon dolar tutarında rotatif bazlı kredi anlaşması imzalandı. Bu anlaşmayla birlikte Özbekistan için tahsis edilen toplam 350 milyon dolar tutarındaki ülke limitinin tamamı ihracat ve projeler için kullanılabilir hale geldi. Türk Eximbank Genel Müdürü Adnan Yıldırım, Özbekistan'a açılan bu kredinin ve imzalanan kredi anlaşmalarının, kaybedilen yılların telafisi olarak iki ülke arasındaki ticaret ve yatırımların süratle, potansiyelle uygun artırılmasına yönelik önemli bir kilometre taşı olacağını bildirdi.

Türk iş insanlarının güven ortamı hakkındaki kaygıları da görüşmelerde gündeme geldi ve durumu dikkate alan Mirziyoyev, Özbekistan-Türkiye İş Forumu'nda yaptığı konuşmada "Kardeşim Erdoğan ile Türk iş insanları arasındaki ilişkilerde yanlış anlaşılmalara ve güvensizliği ortadan kaldırmak için bir buçuk yıl çalıştık ve çalışmaya devam edeceğiz" dedi. Shavkat Mirziyoyev, "Aramızda güvensizlik ve ilişkilerin soğuk olduğu bir dönem vardı, ama biz birleşiyoruz, bu buz eridi ve bu soğukluk asla geri dönmeyecek... Bunu bütün kalbimle söylüyorum. Özbekistan'da bir buçuk yıl boyunca, insanların yarınına inanması için birçok reform yapıldı. İnsanlara güven

vermek için yeni bir ekiple 24 saat çalışıyoruz. Yatırımcıların inanması için. Eğer en yakınımızdaki Türk iş insanları inanmazsa, o zaman diğerleri hiç inanmaz." sözleriyle yatırımcılara yeniden güven vermenin önemini farkında olduklarını vurguladı.

Mirziyoyev'in de belirttiği gibi, ekonomide önemli yapısal değişiklikler gerçekleştiren Özbekistan; dış ticaret, ruhsatlandırma ve izin prosedürlerini basitleştiriyor. Yönetim, son aylarda vergi alanını kökten düzeltmeye, idari baskıyı azaltmaya ve kazanılan parayı dönüştürme önündeki engelleri kaldırmaya girişti.

Özbekistan'da Türk yatırımcılara fırsatlar vadeden değişikliklerden biri de yeni kurulan serbest ekonomi bölgeleri. Dış yatırımı artırmayı hedefleyen Özbekistan'da 2017 yılında Cumhurbaşkanı Mirziyoyev Harezm, Buhara, Semerkant ve Fergana vilayetlerinde vergi ve gümrük ödemelerinden muaf tutulacak 4 serbest ekonomi bölgesi kurulmasına ilişkin kararname imzalamıştı. Semerkant'ta açılan Urgut Serbest Ekonomi Bölgesi Müdürü Jamşid Haydarov, Serbest bölgede yatırımcıların, yatırım miktarına göre 3 seneden 10 seneye kadar tüm vergilerden ve üretim amacıyla getirdikleri ürünlerde gümrük ödemelerinden muaf tutulacaklarını belirterek, "Yatırımcılar hiçbir ödeme yapmadan ürünlerini üretilip buradan başka ülkelere ihraç edebilecekler. Türk yatırımcılar buradan Avrasya ve Asya pazarına ulaşabilirler. Urgut Serbest Ekonomi Bölgesi bizzat Türk yatırımcıları ülkeye çekmek için açılmıştır." diye konuştu ve İstanbul'dan Semerkant'a uçuş gerçekleştirildiğini anımsatarak, bölgeye ulaşımın da kolaylaştığını ekledi.

Uluslararası finans kuruluşlarının öngörülerine göre Özbekistan, gelecek 10 yılda en hızlı büyüyecek ülkeler arasında yer alıyor. Ekonomik sistemine devletçi yaklaşımın egemen olduğu Özbekistan'da özelleştirme sürecinin başlaması ve serbest ekonomi bölgelerinin kurulmasıyla dış yatırımların artırılması hedefleniyor. Yabancı sermayeli 5 binin üzerinde firmanın faaliyet gösterdiği Özbekistan'da, Rusya, Türkiye ve Güney Kore'ye ait şirketler ilk sıralarda yer alıyor. Bu firmaların 433'ü Türk menşeli ve özellikle müteahhitlik firmalarının Özbekistan'da önemli projelere imza attığı biliniyor.

RUSYA VE TACİKİSTAN PARLAMENTOLAR ARASI İŞ BİRLİĞİ GÖRÜŞMELERİ

Birleşik Rusya Partisi Genel Sekreter Yardımcısı ve Duma Uluslararası İlişkiler Komitesi'nin üyesi Sergey Jeleznyak, Rusya ve Tacikistan ilişkilerini değerlendirdi.

Birleşik Rusya Partisi ve Tacikistan Halk Demokratik Partisi arasında 29 Nisan'da Duşanbe'de görüşmeler yapıldı. Görüşmelerde, yatırım ortamının iyileştirilmesi, bölgesel iş birliğinin güçlendirilmesi, terörizm ve uluslararası uyuşturucu suçlarıyla mücadelede ortak eylem planı uygulanması görüşüldü.

Rusya Haber Ajansı'na değerlendirmede bulunan Jeleznyak, Rusya ve Tacikistan'ın parlamentolararası iş birliğinin ülkeler arasındaki ilişkilerin gelişmesine katkıda bulunacağını ve BDT, KGAÖ ve ŞİÖ içindeki iş birliğini olumlu etkileyeceğini belirtti. Görüşmelerde, iki ülke partilerinin arasındaki anlaşma çerçevesine göre, ekonomik ve çok yönlü insani bağların korunması ve geliştirilmesine ilişkin sorunların ele alındığını kaydetti. Jeleznyak, uzun geçmişe dayanan ortak tarihin iki ülke arasındaki ilişkilerde yeni bir aşama için güvenilir bir temel olduğunu da vurguladı.

TÜRKMENİSTAN VE KIRGIZİSTAN DIŞ İŞLERİ YETKİLİLERİ BİR ARAYA GELDİLER

Türkmenistan Dışişleri Bakanı Raşit Meredov, Kırgızistan Dışişleri Bakanlığı Müsteşarı Aibek Omokeev ile Aşabat'ta bir araya geldi.

İki ülke yetkilileri 30 Nisan'da "BM Orta Asya'daki Küresel Terörle Mücadele Stratejisinin Kapsamlı Bir Uygulamasına Doğru" başlıklı üst düzey toplantıda bir araya geldi. Türkmenistan Cumhurbaşkanlığı Basın Servisi tarafından yapılan açıklamaya göre, toplantıda ikili ilişkilerin istikrarına dikkat çeken taraflar, ikili ve bölgesel iş birliği, Aral Denizi'nin durumu ve uluslararası örgütler konularını ele aldı. Toplantıya katılan temsilciler, bölgedeki BM Küresel Terörle Mücadele Stratejisinin uzman düzeyinde uygulanmasına ilişkin önerilerini aktararak, bu konuda bakanlıklar arası istişarelerde bulunmak için düzenli toplantılar yaptıklarını ifade ettiler. Türkmenistan ve Kırgızistan temsilcileri, ticari ve ekonomik iş birliğinin önemini vurgulayarak ticaretin daha da artması için ortak girişimlere ilişkin görüş alışverişinde bulundu. Toplantıda taraflar, iki devletin uzun vadeli çıkarları doğrultusunda ilişkilerin daha yüksek bir seviyeye getirilmesi gerektiğine dikkat çekti.

TÜRKMENİSTAN CUMHURBAŞKANI BM GENEL SEKRETER YARDIMCISI İLE GÖRÜŞTÜ

Türkmenistan Cumhurbaşkanı Gurbanguly Berdimuhamedov, BM Genel Sekreter Yardımcısı ve Terörle Mücadele Dairesi Başkanı Vladimir Voronkov ile bir araya geldi.

Vladimir Voronkov Türkmen Atı Ulusal Tatili kapsamında uluslararası etkinliklere katılmak üzere 29 Nisan'da Aşgabat'a geldi. Türkmenistan Cumhurbaşkanlığı Basın Servisi'nin bildirdiğine göre Voronkov, Ahal-Teke atlarının popülerlik kazanmasında Berdimuhamedov'a başarılar diledi. Türkmenistan'ın, önemli sorunların çözümündeki

uluslararası çabasını takdir eden Voronkov, Birleşmiş Milletler'in barış için kurulmuş evrensel bir mekanizma olduğunu belirtti. Berdimuhamedov da, şükran duygularını dile getirerek BM ile Türkmenistan arasındaki iş birliğinin önemine değindi. Görüşme sonunda, Türkmenistan Cumhurbaşkanı ve BM Genel Sekreter Yardımcısı ulusal programların başarılı bir şekilde uygulanması ve küresel hedeflere ulaşabilmede yeni ortak projeler aracılığıyla iş birliğinin devam etmesi konularında mutabık kaldılar.

ASYA KALKINMA BANKASI'NDAN TACİKİSTAN'A 90 MİLYON DOLAR HİBE

Asya Kalkınma Bankası, Duşanbe-Bohtar (eski Kurgan-Töbe) otoyolunun yeniden yapılması için Tacikistan'a 90 milyon dolar hibe edilmesini onayladı. Tacikistan Maliye Bakanı Fayziddin Kahhorzoda ve Asya Kalkınma Bankası'nın Tacikistan'daki Daimi Temsilcisi Pradip Srivastava arasında 30 Nisan'da bir görüşme gerçekleştirildi. Tacikistan'ın News.tj haber sitesine göre, Duşanbe'de yapılan görüşmede Duşanbe-Bohtar otoyolunun yeniden yapılması için 90 milyon dolarlık bir hibe anlaşması imzalandı. Asya Kalkınma Bankası'nın Duşanbe Daimi Temsilciliği raporunda, günde 10 bin aracın bu otoyolu kullandığı belirtilerek ülkenin en işlek yollarından biri olduğu ve kuzey ile güney arasındaki stratejik bağlantıyı sağlayan önemli bir geçiş noktası üzerinde bulunduğu vurgulandı. Ayrıca, Orta Asya Bölgesel Ekonomik İş Birliği (CAREC programı) kapsamındaki 2, 5 ve 6

numaralı koridorların bir parçası olan otoyol yeniden yapılırken iki ve dört şeritli olarak düzenlenmesi ve modern yol güvenliği tesislerinin yapılması görüşüldü. Tüneller, kavşaklar ve tehlike oluşturabilecek bölümlerin iyileştirilmesini içeren hibenin, ulusal karayolu ağı güvenliğinin geliştirilmesi hususunda Ulaştırma Bakanlığı'nın programını da destekleyeceği açıklandı. Projenin 2023 yılına kadar tamamlanması öngörülüyor.

Başkent Duşanbe'nin güneyindeki Bohtar şehrinden çıkan yollar Afganistan'a uzandığından Duşanbe ile Bohtar'ı birleştiren yol stratejik bir öneme sahip. Bugüne kadar, AKB'nin Tacikistan'a kredi, hibe ve teknik yardımlar kapsamında yaklaşık 1.6 milyar dolarlık yardımı onayladığı bildirildi.

UNESCO GENEL MERKEZİ'NDE TÜRK DİLİ KONUŞAN ÜLKELER TOPLANTISI

UNESCO Genel Merkezi'nde "Manevi Yenilenme ve Kültürel Miras: Geçmişten Geleceğe Türk Dili" başlıklı uluslararası bir forum düzenlendi.

UNESCO Genel Merkezi'nde, 30 Nisan'da düzenlenen foruma Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan ve Türkiye'nin UNESCO nezdindeki Daimi Temsilcileri ile birlikte 16 ülkeden bilim, kültür, siyaset adamları ve diplomatların yanı sıra Sarı Uygur, Şor, Tuva, Altay, Karay, Kaşkay, Nogay gibi Türk halklarının temsilcileri de katıldı.

Forumun açılış konuşmalarını UNESCO Genel Direktörlüğü temsilcisi Genc Seiti, Uluslararası Türk Akademisi Başkanı Darhan Kızıralı, Türk Kültürü Mirası Vakfı Başkanı Günay Efendiyeva ile Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan ve Türkiye UNESCO Daimi Temsilcileri yaptı.

Kırgızistan Dışişleri Bakanlığı Basın Servisi'nden yapılan açıklamaya göre forumda, Azerbaycan Cumhurbaşkanı İlham Aliyev, Kazakistan Cumhurbaşkanı Nursultan Nazarbayev ve Kırgızistan Cumhurbaşkanı Sooronbay Ceenbekov tarafından iletilen mesajlar okundu. AKIpress internet sitesinde yer alan habere göre, Ceenbekov'un mesajı Kırgızistan Daimi Temsilcisi tarafından okundu. Mesajda, Türk kültür mirasında Cengiz Aytmatov'un yaratıcılığının önemine ve 2018 yılının Ekim ayında düzenlenecek "Cengiz Aytmatov ve Modernleşmenin Zorlukları" konulu III. Uluslararası Isık-Göl Forumu'na değinildi. Ayrıca forumda Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi'nden Prof. Dr. Osmonakun İbrahimov'un "Aytmatov: İmparatorluğun Son Yazarı" kitabının sunumu yapıldı.

KTMÜ Adına Sahipleri:
Rektör Prof. Dr. Sebahattin Balcı,
Rektör Vekili Prof. Dr. Asılбек Kulmırazayev

ORASAM Adına Genel Yayın Yönetmeni:
Doç. Dr. Yunus Emre Gürbüz

Yayın Koordinatörü: Dr. Bülent Namal

Sorumlu Müdür: Elfesiya Sencer

Yayın Danışmanları: Prof. Dr. Anvarbek MOKEEV
Doç. Dr. Yunus Emre Gürbüz,
Yrd. Doç. Dr. Gökçe Yoğurtçu, Dr. Bülent Namal

Yayına Hazırlayanlar:
Aida Niyazbek kızı, Maksat Acıkan uulu

Editör: Cihan Bilgili

Sayfa Tasarımı: Elfesiya Sencer

Yazışma Bilgileri: KTMÜ, ORASAM, Cengiz Aytmatov
Yerleşkesi, Bişkek
Tel: (0996) 0312-25-31-28
orasam.manas.edu.kg

Bu haberler ve daha fazlası için sitemize bakabilirsiniz.

Yerel Süreli Yayın No: ISSN 1694-7994